

Kerstmis volgens Bach

Publiek zingt mee met de koralen uit het *Weihnachtsoratorium*

- ▶ Bachs belangrijkste betrachtiging met zijn liturgische muziek was verkondigen
- ▶ Hij laat de vreugde van Kerstmis zingen zonder te veel te romantisieren
- ▶ Inzicht in de theologie maakt dat de muziek meer vertelt

Jozefien VAN HUFFEL

„Met mijn dubbele vorming in de liturgie en de muziek ben ik met Johann Sebastian Bach in goed gezelschap”, zegt dirigent Geert Hendrix. „Bach zag de zes cantates van zijn *Weihnachtsoratorium* bovenal als liturgie. Hij verkondigt.”

Hendrix voerde het oratorium, dat Bach schreef voor de kerkdiensten van Kerstmis 1734 tot Driekoningen 1735, de voorbije jaren meermaals in zijn geheel uit. Telkens belichtte hij tijdens inleidende avonden ook de theologie achter de compositie.

„Duitse en Nederlandse gelovigen, vooral protestanten, gaan jaarlijks naar een kerst- en paas-oratorium”, zegt Hendrix. „Ze beschouwen het niet als een concert, maar als een opstap naar het inhoudelijke. Na onze inleidingen geven mensen aan dat de muziek meer vertelt, ook op het strikt

„Zelfs doorgewinterde musici ontdekken door de toelichting nieuwe aspecten van Bach”, zegt dirigent Geert Hendrix. © rr

muzikale vlak, dankzij de diepere laag die we aanraken. Zelfs de muzikanten, die de partituur intussen heel goed kennen, ontdekken nog nieuwe aspecten.” Het stuk geeft ook Hendrix zelf, die het al zo vaak uitvoerde, telkens weer te denken.

„Ruim 210 minuten lang laat Bach een onmetelijke vreugde om de komst van de Verlosser zingen. Dat is niet het overgeromanitiseerde gevoel dat vandaag vaak met Kerstmis wordt verbonden”, legt hij uit. „Bepaalde aspecten die wij op een veeleer oppervlakkige manier koesteren, zoals de gezelligheid rond de kribbe, vind je bij Bach niet terug.”

De componist verbindt de kribbe met een vraag: hoe ontvangen

we de Verlosser? Elke keer als het woord 'kribbe' wordt gezongen, klinkt in een of ander akkoord de afkeuring over die schamele ontvangst. Hendrix: „Het *Weihnachtsoratorium* is een kerstgeschenk met inhoud.”

Gelovige denker

In elk van zijn zes cantates slaagt Bach erin om het wezen van een goede liturgie in de muziek te leggen. „Allereerst is er het directe Bijbelwoord in de recitatieven”, somt Hendrix op. „Vervolgens is er de toelichting, vaak in begeleide recitatieven, en ten slotte de zogenoemde *applicatio*. In aria's of duetten wordt het Schriftwoord geactualiseerd voor de luisteraar. Een oratorium van Bach is

dan ook helemaal iets anders dan een oratorium van bijvoorbeeld Händel. In het geval van laatstgenoemde is het een theaterstuk, bij Bach een liturgisch werk.”

Bijzonder aan deze uitvoering van het *Weihnachtsoratorium* is ook dat het publiek bepaalde delen mag meezingen. „Dat was ook zo in Bachs tijd”, zegt Hendrix. Eigen aan de lutherse liturgie waren de eenvoudige melodieën, begeleid door het orgel en bedoeld om iedereen te laten meezingen. „Het is een liturgische finesse van Bach dat hij de aria's en recitatieven van de cantates afwisselt met koralen. Eigenlijk zijn dat kerklieken die de mensen van zondag tot zondag kenden”, legt Hendrix uit. „Je moet bij ons niet meezingen, maar de meesten doen het echt graag.”

Andere uitvoeringen concentreren zich soms op de esthetische waarde van de muziek en niet op de religieuze. „Ik leerde vroeger dat Bach, toen hij in 1723 naar Leipzig verhuisde, een stap terugdeed in zijn carrière. Hij liet de hoven aan zich voorbijgaan en koos voor een stadskerk”, bedenkt Hendrix. „Een andere lezing van zijn biografie stelt echter dat hij voor Leipzig koos wegens de theologische faculteit aldaar. Hij nam er als gelovige en als gelovige denker deel aan het debat. Mogen we dan de oorspronkelijke bedoeling van de muziek weglaten en zijn werk helemaal naar de concertzaal verhuizen?”

WEIHNACHTSORATORIUM

11de integrale uitvoering
Sint-Pauluskerk Antwerpen

Exclusief voor de lezers van
KERK & leven:
gratis tickets en reductie

Zaterdag 17 december brengen het kamerkoor Helicon en het orkest La Passione in de Sint-Pauluskerk in Antwerpen Bachs *Weihnachtsoratorium*. 's Voormiddags, vanaf 11 uur, beleeft u de cantates 1 tot en met 3, 's namiddags, vanaf 15 uur, de cantates 4 tot en met 6. Een halfuur vóór de aanvang van beide sessies, respectievelijk om 10.30 en 14.30 uur, wordt aan het publiek enkele koralen aangeleerd zodat het tijdens de uitvoeringen – net zoals in Bachs tijd – kan meezingen. Tussentijd kunt u desgewenst lunchen in een van de meewerkende restaurants (zie www.helicon.be).

Voor de integrale uitvoering (zes cantates) betaalt u in eerste rang 46 euro, in tweede rang (ongenummerde plaatsen) 36 euro. Een halvedagkaart (drie cantates, voor of namiddag, ongenummerde plaatsen) kost 22 euro. Jonger dan achttien? Dan betaalt u 10 euro voor de integrale uitvoering en 6 euro voor een halvedagkaart. Wenst u, jonger dan achttien, een ticket in eerste rang, dan moet u vergezeld zijn van een persoon ouder dan achttien in het bezit van een ticket eerste rang. Tickets met korting kun je enkel telefonisch reserveren via 03 338 95 85. Alle prijzen zijn reservatiekosten inbegrepen.

De spiritualiteit achter het *Weihnachtsoratorium* kunt u ontdekken tijdens twee inleidende avonden: donderdag 1 december (cantates 1 tot 3) en woensdag 7 december (cantates 4 tot 6), telkens om 20 uur in de Sint-Ignatiuskapel in Antwerpen (Prinsstraat 13). Dirigent Geert Hendrix en vicaris Bart Paepen verduidelijken de theologie in Bachs werk. 5 euro per avond, gratis voor houders van eersterangtickets op vertoon van hun ticket.

Alle tickets kunt u bestellen via Info Cultuur Antwerpen, Grote Markt 13, 2000 Antwerpen, 03 338 95 85 (openingsuren: dinsdag tot vrijdag van 10 tot 17.45 uur en zaterdag van 12 tot 17 uur, gesloten op zondag en maandag). 24 uur op 24 ticketverkoop via www.infocultuur.be.

Met een beetje geluk kunt u op 17 december gratis van de partij zijn. Voor lezers van *KERK & leven* liggen twee keer 25 duotickets te wachten, voor het voormiddagconcert zowel als voor het namiddagconcert. Bel op vrijdag 18 november, tussen 10 en 14 uur (enkel die dag en dat tijdstip) naar 03 338 95 85 en u verneemt meteen of u gewonnen heeft. De winnaars krijgen hun tickets aan de kassa.

U geniet hoe dan ook van een korting van zo'n tien procent op vertoon aan de kassa van de uitgeknipte bon die u vindt op bladzijde 14. Voor de integrale uitvoering betaalt u 42 euro in eerste rang en 33 in tweede rang, voor een halvedagkaart 19 euro. Deze *KERK & leven*-korting dient telefonisch aangevraagd via 03 338 95 85 (dinsdag tot vrijdag van 10 tot 17.45 uur en zaterdag van 12 tot 17 uur, gesloten op zondag en maandag).

Advertentie

LEEF VOORT IN DE PLANNEN VAN HET ZUIDEN VIA EEN GIFT IN UW TESTAMENT

Uw steun vandaag is erg welkom. Maar onze strijd tegen armoede en onrecht duurt langer dan vandaag.

Met een gift in uw testament zorgt u dat we ook morgen de eigen plannen van mensen in het Zuiden kunnen steunen.

Zo maken we af, wat op één mensenleven een te grote inspanning vraagt. Vraag vandaag nog vrijblijvend onze infomap.

Ja, ik wens - vrijblijvend en vertrouwelijk - een infomap over de mogelijkheid om via een testament een toekomst te geven aan de eigen plannen van het Zuiden.

Naam:

Straat en nr.:

Postcode: Gemeente:

Telefoon: ____ / ____ - ____ - ____

Stuur naar Pol De Greve, directeur Broederlijk Delen, Huidevettersstraat 165, 1000 Brussel (of bel naar 02 502 57 00).

Geef hem een toekomst

Broederlijk Delen
OMDAT HET ZUIDEN PLANNEN HEEFT